

3 MART 1993 TARİHİNDE MEYDANA GELEN GRIZU FACIASINDA YAŞAMINI YİTİREN 263 MADENCİ ANISINA



3 Mart 1993 tarihinde meydana grizu faciasında yaşamını yitiren 263 madenci TMMOB Maden Mühendisleri Zonguldak Şubesi tarafından düzenlenen etkinliklerle anıldı. Anma etkinliklerinin ilki liman caddesinde bulunan Maden Şehitleri Anıtı'nda yapıldı. Burada yapılan saygı duruşunun ardından Şube Başkanı Erdoğan Kaymakçı bir basın açıklaması yaptı. Oda Genel Başkanı Mehmet Torun'un da hazır bulunduğu açıklamada "3 Mart 1992 yılında Zonguldak-Kozlu kömür madeninde grizu patlaması sonucu 263 maden işçisi yaşamını yitirmiştir. Bu kaza, dünya madencilik tarihinde yaşanan en büyük maden kazalarından birisi olarak tarihe geçmiştir. Simgeleşen bu günle iş kazalarında hayatını kaybeden tüm maden emekçilerinin anıları önünde saygıyla eğiliyor ve tüm emekçilere iş kazalarının yaşanmadığı bir hayat diliyoruz." dedi ve piyasanın insafına terk edilen madencilik sektörünün daha sağlıklı koşullarda üretim yapabilmesi için odanın önerilerini sıraladı.

Maden Mühendisler Odası Zonguldak Şubesi, etkinliklerin öğleden sonraki bölümünde, bu yıl bir ilki başararak 6 yıldır yalnızca basın açıklamaları biçiminde yapılan anma toplantılarını, ilk kez masaya yatırarak en geniş boyutuyla konuşulmasını sağladı. Olayın tanıklarının, bilirkişi raporlarını hazırlayan üniversite hocalarının, bizzat ocağa o günü yaşayan mağdurlarla, kurtarma çalışmalarında yer alan tahlisiye ekiplerinin konuşmacı olduğu toplantı kazanın olduğu yerde, TTK Kozlu Müessesesi Konferans Salonunda yapıldı.

TMMOB Maden Mühendisleri Odası Zonguldak Şubesi Başkanı Erdoğan Kaymakçı ve Genel Başkan Mehmet Torun'un birer sunuş konuşması yaptığı etkinliğe çok sayıda maden mühendisinin yanı sıra müessese çalışanlarından da katılım oldu. Geçtiğimiz yıl elim bir trafik kazasında yitirdiğimiz maden mühendisi Orhan Dalahmetoğlu'nun TRT ve o zamanki tek özel televizyon kanalı olan Star 1 televizyonunun haber bültenlerinden derlediği kaza ile ilgili görüntülerin gösterimiyle başlayan etkinlik, bir panelle devam etti. Bilirkişi raporunu hazırlayan Prof. Dr. Vedat Didari, TTK İş Güvenliği Dairesi Başkanı Mesut Öztürk, kurtarma ve geri kazanma çalışmalarını planlayan kriz komitesinde TMMOB Maden Mühendisler Odası adına yer alan Tayfun Özulu ve Karaelmas Üniversitesi Maden Bölümü'nden Prof. Dr. Nuri Ali Akçin'in konuşmacı olduğu panel, izleyenlere doyurucu bilgiler sundu.

"Biz bugün burada Kozlu grizusunu mercek altına almaya olmasa bile açık



yüreklilikle konuşmaya geldik" diyen Prof. Dr. Vedat Didari "Ben havalandırma profesörüyüm. Ancak böyle bir ocağı havalandırmaya benim bildiklerim yetmez." diyerek sürdürdüğü konuşmasının son bölümünde: "Bu kazada

bu kadar çok ölüm olmasının en büyük nedeni kötü havalandırma koşullarıdır. Çok katta yayılmış ve aynı havanın tüm katlarda dolaştığı ocak tasarımı yanlış. Hızla yatay ve dikey konsantrasyona gidilmeli, bir katta üretim bitmeden diğer katta üretime kesinlikle geçilmemelidir. O dönemde bireysel gaz maskelerinin olmaması olayla hiçbir ilgisi olmayan insanların da ölmesine neden olmuştur. Tüm bunları bilirkişi raporunda da yazdım." dedi.

"Kazada ölen tek maden mühendisi olan Orhan Saka öğrencimdi. Bitirme ödevi olarak Macarların Kozlu'da uyguladıkları delme patlatma yöntemini vermiştim. 'Onları izle, elde ettiğin bulguları bitirme tezi haline getir' dedim" diyerek sözlerine başlayan Prof. Dr. Nuri Ali Akçin "Orhan'ın ölüm haberini

3 Mart 1993 Kozlu Grizusu

Vardiya 1'de, 19.42 ile 20.03 saatleri arasında grizu ve ardından bir dizi toz patlaması meydana geldi.

Hangi noktada, hangi nedenle meydana geldiği hala tartışma konusu olan patlama, genel havalandırma nedeniyle tüm Kozlu ocağını etkiledi. -300, -360, -425, -485 katlarında da ardışık patlamalar meydana geldi.

-200 ve -560 katlarında patlama sonrasında açığa çıkan zehirli ve boğucu gazlar nedeniyle, patlamalarla hiç ilgisi olmayan madenciler de yaşamını yitirdi.

5 Mart 1992 saat 12.00'ye kadar kurtarma çalışmaları aralıksız sürdü. Bu sürede 529 maden işçisi sağ, 78 maden işçisi kazalı, 115 maden işçisi de ölü olarak dışarıya çıkarıldı. 1 kazalı da hastanede yaşamını yitirdi.

TTK, GMİS, TMMOB Maden Mühendisleri Odası temsilcilerinden oluşan Kriz Komisyonu, özellikle -300/704, 716, 717 ve 765'de meydana gelen açık alevli yangınlarla mücadele amacıyla ocağın 20 gün süre ile kapatılmasını kararlaştırdı. Bu karar verildiğinde -200 katında 63, -300 katında 61, -300/560 arasında da 23 olmak üzere toplam 147 şehit mahsur kalmıştı.

26 Mart 1992'de ocaklar açıldı. 6 saat süren havalandırmanın ardından yangınların sürdüğü gerekçesiyle ocaklara su basılmasına karar verildi.

Ocağa su basma işi 26 Haziran 1992'ye kadar sürdü. Su seviyesi -282 seviyesine kadar yükseldi. Toplam 9.2003.442 metreküp su basıldı.

Yeniden açılması için alınan izin ardından 28 Temmuz 1992 tarihinde ocaklar açılarak, su tahliyesi ve kurtarma çalışmalarına başlandı.

29 Temmuz 1992'de -200, 5 Ekim 1992 tarihinde -300, bir yıl sonra 2 Ekim 1993 tarihinde de -425 katına kafes indirildi.

Kurtarma çalışmaları ocakların yeniden kazanılmasına bağlı olarak toplam altı yıl sürdü.

30 Mayıs 1997 tarihinde İncirharmanı 7 numaralı ocakta mahsur kalan iki madencinin cesedinin ailelerine teslim edilmesiyle kurtarma çalışmaları sona erdi.



aldığımda büyük bir vicdan azabı duydum. Acaba benim verdiğim ödev nedeniyle Macarların yanına gitmişti de, orada mı ölmüştü? Araştırdım görevi gereği gittiği bir yerde yaşamını yitirdiğini anladım ve üzerimden büyük bir yük kalktığını hissettim” derken yaşam denilen çok bilmeyenli denklemin nasıl sürprizlere gebe olduğunu da anlatıyordu dinleyenlere. Akçin, birliktir raporunda ki çok tartışılan ‘kaçınılmaz kaza’ tanımlamasına da açıklık getirdi. Bu ibare sorumluların mahkemece cezalandırılmasını da engellemiştir çünkü. “Vedat Hoca ile ‘kaçınılmaz kaza’ raporunu çok tartıştık. 263 kişinin öldüğü kaza kaçınılmaz olabilir miydi? Burada patlama şurada, şu nedenle oldu diyemediğimiz ve dolayısıyla hukuki olarak olayı kişiselleştiremediğimiz için ‘kaçınılmaz kaza’ dedik” dedi.

TTK İş Güvenliği Dairesi Başkanı Mesut Öztürk kaza ve sonrasında kurtarma ve ocakları geri kazanma çalışmaları hakkında ayrıntılı bilgiler sunarken Tayfun Özslu o zamana ilişkin anı ve değerlerini izleyicilerle paylaştı. Özslu “Salonun girişindeki kaza haberlerinin kupürlerinden oluşan sergiyi gördüm. Esas kaynak odamızın yayımladığı bülten olması gerekirken, hiç söz edilmemesi serginin önemli bir eksiği” dedi.

Ekrem Murat Zaman’ın sunuculu-

ğunu yaptığı çalışma, etkinliğin son bölümünü oluşturuyordu. Kazanın mağdurlarıyla, kurtarma çalışmasına katılan ekiplerin tanıklıkları sözcüğün tam anlamıyla doğaçlama yapılmış bir 3 Mart belgeseliydi. Müessese Müdürü Kazım Eroğlu patlama sırasında, evinde dinlenmekte olan bir vardiya mühendisiymiş örneğin. Telefonla almış kaza haberini. Ne yapacaklarını soran işçilere, bir müddet düşündükten sonra şu yolu takip ederek şuraya gidin demiş. “Çok şükür ki söylediklerimi yapan tüm arkadaşlarım ocaktan sağ çıktı. Yanılabıldım de. Öyle bir şey olsaydı bugün karşınızda aynı gönül huzuruyla konuşamazdım” dedi.

Maden mühendisi Kemal Reşit Kutlu da kurtarma çalışmalarına katılanlardan. “İnsanlıktan çıktığımız günlerdi. Onca cesedi toplarken psikolojimizin bozulmaması mümkün değildi. Başka yerlere uğrayıp rahatlamadan eve gidemiyorduk” derken, Ekrem Murat Zaman’la yaşadıkları gülünç bir anı da dile getiriyordu. “Çevrede bulduğumuz cesetleri muhafazalı bir yere topladık. Arkadan gelen ekibe onları almasını söyledik. Gelen ekibin oraya gitmesiyle geri dönmesi bir oldu. Zor bir hal adamları durdurup, ‘neden kaçırıyorsunuz’ dedik. ‘Bu ölümler konuşuyor bey’ dediler. Kısa bir araştırmayla meseleyi anladık. Cesetlerin olduğu yerde bir telefon var, birkaç yerle paralel çalışıyor. Açık kalan telefonun paralelinde konuşulan sesleri duyan kurtarma ekibi seslerin ölümlerden çıktığını zannedince, çareyi kaçmakta bulmuş.”

Erdinç Günay’ın kaza sorası kurtarma çalışmalarında etkin bir biçimde rol oynayan TTK Tahlisiye İstasyonu’nun tarihçesi ve çalışma ilkeleriyle, TTK APK Dairesi Başkanı Tuncer Özkan’ın kaza sonrasında ocağa pompalanan 9 milyon ton suyun atımı için yapılan çalışmaları anlatan sunumlarıyla etkinlikler sona erdi.